

**„Minu klass tegutseb
jätkusuutlikult“
SAME WORLD-i keskkonnaalase
jätkusuutlikkuse õpetamise heade tavade
üleeuroopaline võistlus**

Tööjõud: kus ja kuidas midagi valmistatakse

Õpetaja ja klass
Georgios Vouzaxakis
(QTS09),
keskkooli 2. klass

E-post
gvouzaxakis@yahoo.com

KOOL
Mochose keskkool

Mochos,
2016–2017 õppeaasta

1. Teema(d)

Palun valige teema, mis teie tavaga kõige enam haakub.

- Kliimamuutus**
- Keskkonnaõiglus**
- Keskkonnaränne**

2. Tutvustus

Palun andke ülevaade õpetamistavast, tuues ära selle põhiteemad, tegevused, eesmärgid ja metoodika.

Keskkooli 2. klassi poliitõppekursuse osas 10.2 „Kaubandus: ettevõtlus ja äritegevus“ käsitletakse lühidalt odava tööjõuga „arengumaades“ tegutsevaid tööjõumahukaid firmasid ja suuri tekstiiliettevõtteid.

Sellest teemast lähtuvalt asuvad õpilased uurima, kuidas suurettevõtted arengumaades odavat tööjõudu kasutavad. Samas saavad nad ka teada, mida tähendab vastutustundlik tarbimine ning milline on valitsevate mittesäästvate tootmis- ja tarbimissüsteemidega majandusmudelite mõju ühiskonnale, majandusele, kultuurile ja keskkonnale.

Õpetamistava põhineb empiirilisel kogemus- ja konstruktiivõppel: õpilastele antakse ülesandeks kogemusmängu ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise kaudu omandada teadmisi enda sotsiaalmajandusliku elukeskkonna kohta, muutes oma väljakujunenud vaateid ja suhtumist avatumaks tegutsemise ning sotsiaalsete muutuste suhtes.

Tegevused on järgmised: a) teadlikkuse suurendamine tööjõu ekspluateerimise ja lapstööjõu küsimuses; b) kogemusmäng tarbimisharjumuste parendamise teemal; c) arutelu valitseva mittesäästva majandusmudeli kaupade tootmis- ja tarbimissüsteemi ning keskkonna-, ühiskonna-, kultuuri- ja majandusmõju teemal; d) isiklike vaadete ja hoiakute analüüsimine kodanike ja tarbijate seisukohalt; e) uurimistöö koostamine kohaliku kogukonna vaadete ja hoiakute analüüsimiseks; f) uurimistulemuste esitlemine.

3. Õpetamistava kirjeldus

3.1 Õpetaja(d) – õpilased

Palun kirjutage siia osalevate õpetajate nimed ning õpilaste arv.

Õpetaja: Vouzaksakis Georgios

Õpilasi: 15

3.2 Hariduskontekst

Palun kirjeldage, millises hariduskontekstis õpetamistava rakendatud on.

- Klassis toimuvad ja konkreetset ainevaldkonda käsitlevad tegevused (kestusega mõni õpetamistund)
- Mitut valdkonda hõlmavad õppekavavälised kooliprojektid (kestusega mõni nädal või mõni kuu)
- Muu: keskkooli 2. klassi uurimisprojekt (2016–2017)

Õppeetsenaarium/-tava on osa suuremast doktoritööst, mille eesmärgiks on majandussuundumuste valdkonna õppekava ja ainete rekonstrueerimine nii, et ühendada nendega säästva arengu käsitlemine info- ja kommunikatsioonitehnoloogia toel. Uurimistööd viiakse läbi Kreeta Ülikoolis, juhendajaks on professor Makrakis Vasilios.

3.3 Õppetegevused ja õpitulemused

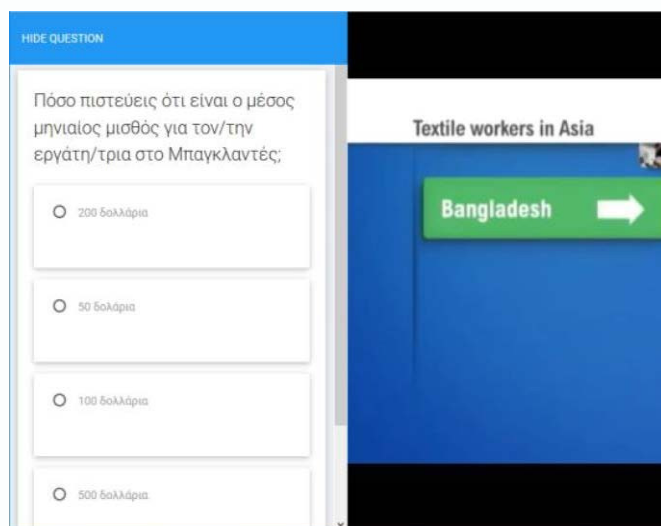
Palun kirjeldage oma õpetamistavaga seotud õppetegevusi ja õpitulemusi.

Õppetegevuste kirjeldus

Esimene etapp: Sissejuhatus – varasemate teadmiste meenutamine

1. tegevus: Alguspunkt

Selle õpetamistava tarbeks koostati [interaktiivne video 1](#). Selles videos kasutatakse Euronewsi kanali videolõiku, milles kajastatakse tegelikke töötingimusi Bangladeshi tekstiilivabrikutes. Õpilased vaatasid videot, sirvisid Internetti ja vastasid interaktiivses videos esitatud küsimustele. Õpilased said iga küsimuse kohta tagasisidet ja lõpus kuvati vastuste punktisumma. See punktisumma ei mängi kavas mingit rolli, kuid seda kasutatakse õpilaste motiveerimiseks.

Teine etapp: Silmaringi laiendamine (tegeliku probleemiga seotud kogemusmäng)

2. tegevus: Õpilastel paluti uurida, kus nende jalatsid (või riided, nt T-särgid) valmistatud on (*Made in...*), ning vastavalt tootjariigile end rühmadesse jaotada.

3. tegevus: Iga rühma õpilastel paluti tootjariik leida kaardilt ([Google Maps](#)) ja teha kindlaks selle kaugus. Õpilased täitsid koos töölehe „[Kus on toode valmistatud? \(3. tegevus\)](#)“.

Tööleht: **Kus on toode valmistatud?**

Tööta materjal läbi ja aruta seda tiimiga

- 1) Leia riik või riigid, kus tiimiliikmete jalatsid/riided valmistatud on.
- 2) Kas tead sellest riigist midagi? Kui jah, kirjuta see üles.
- 3) Tõmba sirge joon tootjariigist oma koduni või ostukohani. Google Mapsist saadud kaugus kilomeetrites lisa siia _____

4) Mis sa arvad, kas selle vahemaa läbimine on kulukas? Kas pika vahemaa korral mõjub toodete transportimine keskkonnale koormavalt? Kas sinu arvates mõjutab toote hind toote transportimisel keskkonnale tekitatavat koormust?

5) Kas sinu jaoks on oluline teada, kuidas meie riided ja jalatsid valmistatud on ning kes ja millistes tingimustes need valmistas?

6) Kas saad arvuti abil Internetist uurida, milline keskkonnapoliitika kehtib sinu tiimiliikmete jalatsite ja riiete valmistamisel ning millised on töötingimused? Vastuseid võid leida ettevõtete ametlikelt veebisaitidelt.

7) Kas klient peaks teadma ettevõtete poliitikaid, nagu eespool mainitud? Kas selline teave on hõlpsalt leitav?

8) Nüüd on aeg arvutada! Oletagem, et ostsid mõne tuntud jaeketi poest riideeseme, mis maksis 20 eurot. Ese on valmistatud Hiinas, kuid sellel on Prantsuse kaubamärk. Prantsuse ettevõtte ostab Hiina tekstiilivabrikult tootmisteenust, ent omab toodete disaini-, ladustamis- ja turustamisvõrgustikke.

Kuidas „jagatakse“ sinu arvates toote eest saadud 20 eurot?

T-särgi müünud pood saab toote eest makstud 20 eurost _____ eurot.

Riik saab makstud 20 eurost käibemaksuna _____ eurot

Prantsuse ettevõtte saab makstud 20 eurost _____ eurot

Transpordikulud: _____ eurot 20 makstud eurost

Hiina tekstiilitööstus saab _____ eurot makstud 20 eurost

Hiina tekstiilitööstuse saadud _____ eurost moodustavad toormaterjalide kulud _____ ja tootmiskulud _____ eurot. Hiina tootja kasum on _____ eurot ja eseme valmistanud tööline saab iga T-särgi eest _____ eurot!

Esitage vastused!

4. tegevus: Rühmad esitasid vastused klassi ees. Vastuste teemal asuti arutlema ja küsimusi esitama. Millist teavet leiti riideesemete tootjariikide kohta? Millist teavet leiti nende riikide keskkonnapoliitika ja töötingimuste kohta? Kust teavet hangiti? Kuidas jaotati 20 eurot? [Õpetaja teabelehe](#) ja [ajalehe Kathimerini artikli](#) põhjal arutleti, kuidas jaotada riideeseme maksumus 20 eurot eri etappide vahel, alates tootmisest kuni lõpptarbijani. Kes tiimidest jõudis kõige täpsema vastuseni?

5. tegevus: [Interaktiivne video 2](#). Video lõpetamiseks paluti õpilastel vastata küsimustele.

6. tegevus: Lühivideo „[Sotsiaalne eksperiment: kes valmistas minu riided](#)“ vaatamine. Sotsiaalse eksperimendi korras paigutati Berliinis ühele väljakule müügiautomaat, kust sai osta kahe euro eest T-särgi. Kui inimesed teaksid, millistes tingimustes riideese valmistatud on, kas nad ostaksid selle?

Kolmas etapp: arutlus

6. tegevus: Ühine arutelu. Arutleti järgmiste küsimuste teemal:

Miks on tarbijana oluline teada ostetud toote „ajalugu“? Mida saab tarbija teha? Kuidas hankida ostetud toodete kohta teavet? Kas kaubamärgiga ettevõtteid saab mõjutada avalikustama tootmistingimusi? Kuidas teavitada kohalikku kogukonda?

Kuidas mõjutab liigtarbimine keskkonda? Kas näiteks mõne 5,99 eurose T-särgi või riideeseme valmistamine ja transportimine põhjustab ühiskonnale keskkonnakahju?

7. tegevus: ActionAidi dokumentaali „Valmistatud Bangladeshis: odavate rõivaste tegelik hind“ vaatamine. Dokumentaal filmiti Bangladeshis pealinnas Dhaka riidevabriku Rana Plaza kokkuvarisemise teise aastapäeva puhul.

8. tegevus: dokumentaali vaatamise järel arutati ja korrati seitsmendat tegevust. Õpilased teadvustavad mõju, mis neil on nii tarbijate kui kodanikena.

Neljas etapp: tegutsemine

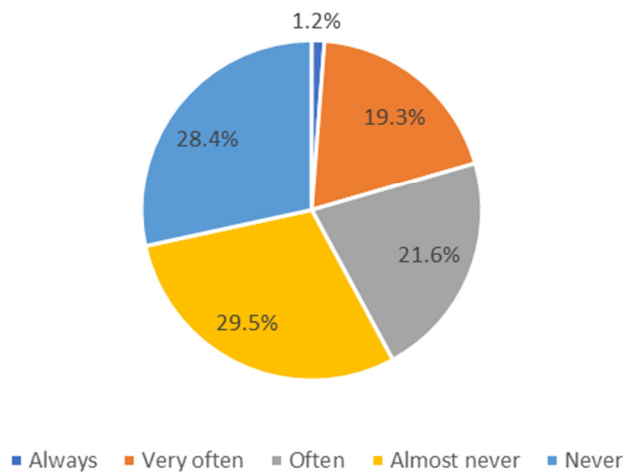
9. tegevus: Eespool kirjeldatud tegevustest lähtuvalt uurivad õpilased Internetist teavet alljärgneva kohta:

- valitseva tootmis- ja tarbimisviisi mõju keskkonnale, ühiskonnale, kultuurile ja majandusele;
- vastutustundliku/säästva tarbimise tähendus ja praktiseerimine;
- riideid/jalatseid tootva vabalt valitud suurettevõtte poliitika ja sotsiaalne vastutus säästva arengu seisukohalt.

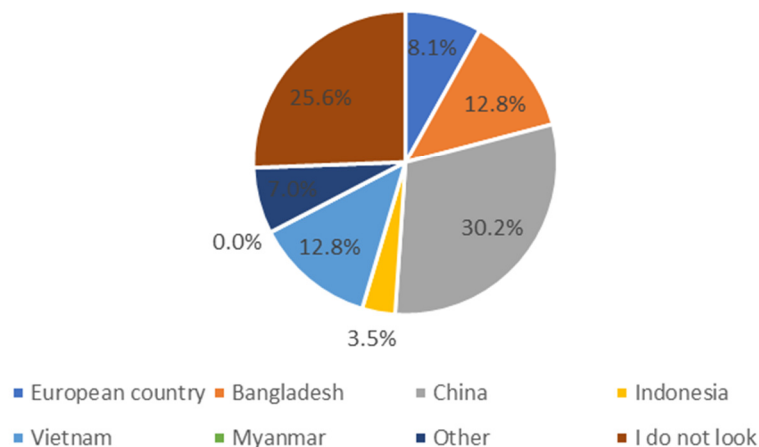
10. tegevus: õpilased koostavad Google Forms kasutades veebipõhise uuringu analüüsima, mida teavad kohalikud inimesed odavast töajast ning millised on nende tarbimisharjumused vastutustundliku/säästva tarbimise võtmes.

Mõningad õpilaste uurimistulemused on esitatud allpool.

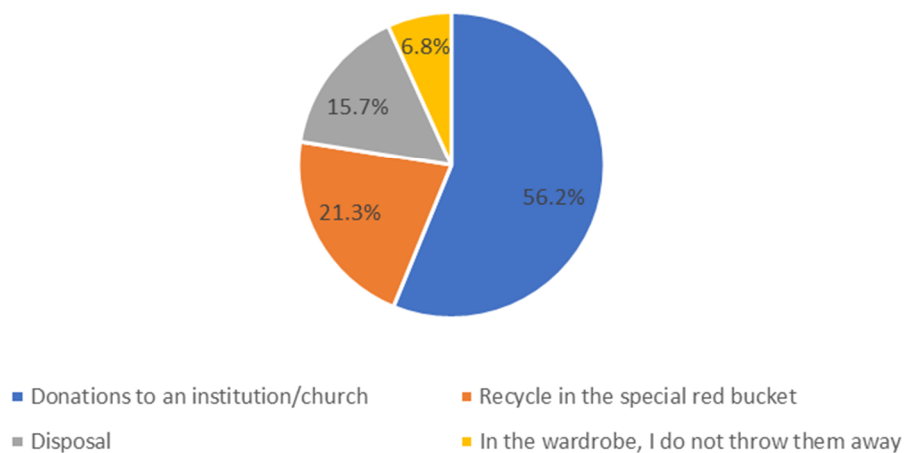
When you buy a garment /shoes, do you look at which country it was manufactured?

If you do, what country from the following is more encountered?

What do you do with clothes you do not need anymore?

Graafikud:

Kas vaatad riiete ja jalanõude ostmisel, mis riigis need valmistatud on?

1,2% - alati

19,3% - väga sageli

21,6% - sageli

29,5% - väga harva

28,4% - mitte kunagi

Kui jah, siis milline riik esineb kõige sagedamini?

8,1% - Euroopa riik

12,8% - Bangladesh

30,2% - Hiina

3,5% - Indoneesia

12,8% - Vietnam

0% - Myanmar

7% - muu

25,6% - ma ei vaata

Mida teed riietega, mida enam ei vaja?

56,2% - annetan mõnele organisatsioonile/kirikule

15,7% - viskan ära

21,3% - panen need korduvkasutuse eesmärgil spetsiaalsesse punasesse konteinerisse

6,8% - hoian neid kapis ega viska ära

11. tegevus: Õpilased koostasid kogu õppetegevuse käigus hangitud teabe põhjal esitlusi, mis kanti ette eesmärgiga teavitada kohalikke inimesi ja suurendada teadlikkust. Asjakohased esitlused on järgmised.

Töötingimused/ausad tunnistused

- 21-aastane tööline ühest Indoneesia tehaseist:
„2003. aasta juunis ja juulis töötas meie osakond ühe suurtellimuse täitmiseks kella seitsmest hommikul kuni kella neljani hommikul. Koju lasti meid päevas seitsmeks tunniks.“
- 28-aastane Krisanti, kes töötab ühes Bangkoki tehases, kus valmistatakse tuntud jalatsifirmadele tooteid, ütleb järgmist:
„Mõnikord sunnitakse meid öövahetuses ületunde tegema. Töötan kui masin, mitte inimene.“

Mis juhtus Bangladeshis Rana Plaza nimelise hoonega?

- Päev enne ehitise kokkuvarisemist märkasid ehitusjärelvalve töötajad selles mõrasid, misjärel kästi kõigil ettevõtetel töö seisata ja hoone tühjaks teha.
- Mõned madalamatel korrustel töötavad ettevõtted ja bürood järgisid juhiseid, kuid riidevabrik käskis töolistel tööle tulla.
- Hoone varises kokku ja sajad inimesed jäid rusudesse kinni. Kui vabriku omanikud oleksid hoolinud töolistest rohkem kui tootmisest, ei oleks nii palju elusid kaduma läinud.

Õpitulemused

Õpetamistava rajaneb humanitaarsetel õppemeetoditel, keskendudes kõigepealt õppetegevusele ja seejärel õpitulemustele. Kuna metoodika keskmeks olid õpilased, oli õpetamistava õpilaste algatuste ja huvide suhtes avatud. Kindlaid ja erilisi õpieesmärke polnud, pigem taotleti üldisi sihte, mis arenesid õpitegevuse käigus.

Õpilased täitsid anonüümselt küsimustiku, milles avaldasid õpitegevuse kohta arvamust. Seda teavet kasutati õpetamistava tulemuste analüüsimiseks. Kasutati ka õpetaja päevikut. Õpitegevuse ajal kirjutas õpetaja päevikusse isiklikke tähelepanekuid ja arvamusi.

Lühidalt öeldes omandasid õpitegevuses osalenud õpilased teadmisi, kritiseerisid käsitletavat sotsiaalmajanduslikku keskkonda ning analüüsisid oma väljakujunenud igapäevahoiaid ja -valikuid. Mõisteti, et kodupaigas tehtavad tarbimisvalikud mõjutavad majandust, inimesi, keskkonda ja ühiskonda lisaks kohalikule tasandile ka ülemaailmselt.

4. Oma õpetamistavale mõeldes...

Palun mõelge veidi oma õpetamistavale, õpetamise protsessile ja tulemustele. Oleks hea, kui teie ülevaade annaks vastuse mõningatele olulistele küsimustele, näiteks järgmistele.

- Miks on tegemist hea tavaga?
- Milliseid õpilaste pädevusi ja oskusi tava teie arvates arendada aitas ja kuidas
- Kuidas on tava seotud käsitletud teemade kohaliku ja globaalse tasandi aspektidega?
- Millised on õpetamistava innovatiivsed omadused?

- Millised olid õpetajate/õpilaste motivatsioon ja algsed põhjused tava rakendamiseks?
- Millised olid tava olulised versta-postid, tugevused ja nõrkused?
- Kas teil on soovitusi teistele õpetajatele, kes on huvitatud teie õpetamistava kohandamisest ja rakendamisest?

Palun kirjeldage ka õpetamistava mõju õpilastele, koolile ja/või kogukonnale.

Õpetajat innustas majandusõppekava ainete kriitiline analüüsimine ning ainete rekonstrueerimine säästva arengu suunal. Õpilasi motiveeris osalemine avatud ning ilma kindla teema ja piiranguta õppetegevuses. Samas kannustas õpilasi ka nende enda teadlikkus keskkonna- ja ühiskonnaprobleemidest, mis on viimastel aastatel koolis sagedamini ilmnenu-d.

Õpetamistava hõlmas õpilasi, kooli ja kohalikku kogukonda ning ka säästva arengu tugisambaid: keskkonda, majandust, ühiskonda ja kultuuri.

Õpetamistava didaktiliste valikutega keskendutakse avatud, paindlikule, kaasavale ja koostööd soosivale õpilaskesksele õppele, millega rõhutatakse praktilist tegevust. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat kasutati kognitiivsete huvide vabastamiseks, et õpilased saaksid suhelda, üheskoos tegelikke probleeme lahendada ja läheneda kriitiliselt oma sotsiaalmajanduslikule keskkonnale. Kohaliku kogukonna liikmetena näevad õpilased oma tegevuse seotust ühiskonnaga kohalikul ja ülemaailmsel tasandil ning mõistavad selle mõju.

Osalejad arendavad kriitilist mõtlemist, probleemide lahendamise oskusi, suhtlusoskust, loovust ja uuendusmeelsust, ühenduvust, kriitilist teadlikkust ja analüüsivõimet ning oskust suhelda erinevate kultuuridega. Lisaks arendatakse teadmisi ja õpitakse ühiselt vastutust võtma.

Kohaliku kogukonna aktiivne tegevus võib ühiskonnale suurt mõju avaldada. Selle poole püüeldakse nii uurimistöö kui ka kohalikus kogukonnas läbi viidud küsitlusega. Õpetamistava rakendamisel ilmnenu-d nõrkuseks oli see, et keskkooli piirangute ja vähese õppeaja tõttu ei saanud eneseanalüüsil rajanevat õpetamistava ja uuringutulemusi kohalikele kogukonnale piisaval määral tutvustada.

Tava tugevuseks oli selle mõju osalejatele, millest andis tunnistust õpilaste sisevaatlus ja ühine arutelu. Lisaks oli tugevaks küljeks ka kursuse vaba vorm. Puudusid kindlad eelmääratletud, arvestatavad eesmärgid, ent õpilased osalesid aktiivselt õppeaine valimist ning õppetegevuse eesmäärke ja hindamist puudutavatel läbirääkimistel.

Õpetamistava loodi põhieesmärgiga olla paindlik ja kohandatav, mistõttu ei saa sellele läheneda kui konkreetsele ja kõikjal rakendatavale valmislahendusele. Pigem tuleks seda võtta kui lähtepunkti või alust, mida õpetajad saavad klassis kasutada. Tava tarbeks loodud õppematerjal (nt interaktiivne video) on saadaval õpetamistava kirjelduses olevate linkide kaudu. Tegevuste lineaarne järjestus ei tähenda tingimata lineaarõpet, kuna mitmed tegevused eeldavad varasemate tegevuste ja nendega seotud küsimuste uuesti käsitlemist.